

Dainavimas muzikinio ugdymo sistemoje

Taigi vaikai dainuotų ir muziką pažintų bei mylėtų labiau, jeigu:

1. Jeigu muzikos pamokas pradinėse klasėse vestų muzikos mokytojai, ypač dainavimo specialistai. Dabar absoliuti dauguma šalies pradinių klasių mokytojų neturi nei pakankamo muzikinio dalykinio, nei metodinio pasirengimo. Situacija paradoksali: darželiuose muzikos moko specialistai, o pradinėse klasėse, kur vaikų amžius yra pats jautriausias ir tinkamiausias balso lavinimui ir dainavimo įgūdžių formavimui, muziką dėsto ne specialistai. Dėl to dauguma vaikų į penktas klases ateina ne tik nemokėdami tvarkingai dainuoti, bet nesugebėdami kartais net intonuoti. Geriau jau į penktas klases vaikai ateitų nepažindami natų, nesolfedžiavę ir nesimokę ritmo, negu kad nemokėdami intonuoti ir dainuoti. Tokiu atveju muzikos rašto problemas vidurinių klasių mokytojas išspręstų be didesnio vargo. Tačiau dainavimo klaidų taisymas šioje pakopoje sunkėja beveik geometrine progresija. Dėl to (žinoma, ir dėl daug ko kito) Latvijoje ir Estijoje (o taip pat ir daugelyje Europos šalių) muzikos pamokos pradinėse klasėse yra oficialiai priskirtos muzikos specialistams.

2. Jeigu ir viduriniuose klasėse būtų ne viena, o bent dvi muzikos pamokos per savaitę. Įdomu: apie tai, kaip mokyti vaikus muzikos, pasaulyje yra prikurtas gausybė teorijų, metodikų, prirašyta knygų, straipsnių, priskaityta pranešimų konferencijose, pagaliau, kalnais prisikritikuota... Vien apie K. Orfo sistemą pasaulyje prirašyta tiek literatūros, kad po ja, tikriausiai, būtų galima paslėpti visą Orfo institutą Zalcburge, o realus muzikinis ugdymas jame vos berusena...Mokslines malkas intensyviai skaldome ir mes, o muzikinis ugdymas mokyklose nuo to ar gerėja...?

Ne, ne dėl to, kad, tarkim, mokslinius niekus rašinėjame, o dėl to, kad nėra realių sąlygų ko nors daugiau pasiekti – kurk kiek nori teorijų, o per vieną savaitinę muzikos pamoką ir tą pačią valdžios apleistą, nieko geresnio padaryti ir neįmanoma. Teko pastudijuoti daugelio šalių patyrimą, nemažai pamatyti ir savo akimis. Taip ir yra: normalus muzikinis ugdymas vyksta tik ten, kur yra 3-5 muzikos pamokos per savaitę. Tik tokioms sąlygoms savo sistemas kūrė įžymiųjų sistemų autoriai Ž. Dalkrozas, Z. Kodajus, K. Orfas, Š. Suzukis. Drąsiai su šių sistemų pedagogų pasiekimais gali rungtis ir visos mūsų tiek pamokų turinčios mokyklos. Latviai dvi privalomas muzikos pamokos per savaitę turi bent jau I-VI klasėse, o ir tolimesnėse pakopose, priklausomai nuo mokyklos aplinkybių ir mokytojo darbo rezultatų, gali jų būti irgi dvi. Mes dvi muzikos pamokos turime tik I-IV klasėse, kuriose, kaip jau aptarėme, muzikos pamokas veda nespecialistai ir apčiuopiamos naudos iš to nėra. Ir vėl, ar ne paradoksas: per visas šešias viduriniąsias (V-X) klases, kuriose dirba specialistai, oficialių muzikos pamokų yra beveik trečdaliu mažiau, negu pradinėse, kuriose muzikos pamokas veda ne muzikos specialistai (vidurinių klasių mokymo plane jų yra 210, o pradinių klasių - 280).

3. Mes pirmieji iš Baltijos šalių netekome privalomų muzikos pamokų aukštesniosiose klasėse. Aš manau, kad tai itin didelis smūgis jaunimo muzikiniam ugdymui. Žemesnėse pakopose vargais negalais pastatome nors ir šokią tokią muzikinės kultūros bakūžės rėmus, o užbaigti jos mums nebeleidžiama. Vyresniosios klasės – pati jaunystė, didžiausias meilės, lyrikos ilgesys, jausmų antplūdis, kas labiausiai ir atsispindi muzikoje. Niekuo kitu taip stipriai negalima paveikti jaunų sielų, kaip ja. Taigi muzika, dainomis, giesmėmis galima daryti didžiulę įtaką jaunimo ugdymui, jų dvasinių poreikių ir polinkių nukreipimui teisingiausia linkme. Seniau kaime bene didžiausią įtaką jaunimo jausmų ugdymui turėjo mūsų dvasingosios liaudies dainos, kurių, beje, absoliuti dauguma (gal net 90-95%) buvo sukurtos ir dainuojamos būtent šiame jaunystės laikotarpyje. Dabar jas vis labiau keičia popmuzika, perpildytos popgrupių koncertų salės bei stadionai. Tik ten, deja, dažniausiai dominuoja kitokios dvasinės nuostatos.

Taigi panaikinus šioje mokyklos pakopoje privalomas muzikos pamokas, paliekami nesubalansuoti ir daugelis žmogaus dvasinių subtilybių, nekalbant jau apie tai, kad paliekami likimo valiai naujai po mutacijos besiformuojantys jaunų žmonių balsai. Čia specialisto pagalba yra ypač svarbi, o dainavimas – ideali ne tik estetinio ugdymo, bet ir gražaus ir sveiko balso formavimo priemonė. Be to, šis fiziologinės ir psichologinės brandos laikotarpis turi lemiamos įtakos ir tolimesnių dainavimo įgūdžių bei polinkių formavimuisi: dauguma žmonių, intensyviai nedainavę šiame laikotarpyje, nebesugeba tai daryti ir baigę mokyklą, taigi nustoja dainavę iš viso. Šį reiškinį matome jau gana akivaizdžiai.

Argumentų panaikinti privalomas muzikos pamokas aukštesniosiose klasėse buvo visokių: per daug apkrauti mokiniai, trūksta valandų "rimtiesiems" dalykas, to nėra kai kuriose Europos šalyse, muzikai neturi būti teikiamos išskirtinės, lyginant su daile, choreografija, teatru, kinu ir t.t. privilegijos (mat anksčiau, nuo pat Tarpukario Lietuvos laikų taip buvo) ir pan.

Taigi čia ne Japonija, kur, kaip tvirtina ten buvusieji (pvz. prof. S. Sondeckis), o žinau ir iš kitų šaltinių, jog muzikos pamokos (net po kelias per savaitę) privalomos ne tik visų pakopų moksleiviams, bet ir daugumos aukštųjų netgi techninio profilio mokyklų studentams!

Labai mylėdamas visus menus, gerbdamas jų žmones ir nenorėdamas jų įžeisti, visgi noriu palyginti: na, pvz., sakykite, ar pobūviuose, vakaronėse, stadionuose kai labai linksma arba per laidotuves, šermenis, kai be galo liūdna puola žmonės piešti? Ar rengia kas masinį piešimą stadionuose ir į tokius renginius veržiasi masės jaunimo, pirkdamos brangiausias bilietus? Pagaliau ar matėt, kad žiūrėdami į paveikslus, kad ir pačius vulgariausius, jauni žmonės imtų masiškai klykti, švilpti, šokinėti, lipti per galvas, o po to eiti viską aplinkui nusiauždami? Ar kiti rimtieji menai turi tokią stiprią jauno žmogaus sielą kartais visiškai žlugdančią ir agresiją skatinančią alternatyvą, kaip kad rimtajai muzikai turi komercinė popmuzika? Ar kiti menai gali būti tokie stiprūs alkoholizmo, narkomanijos palydovai arba triukšmo gatvėse, aikštėse ir automobiliuose sukėlėjai, kaip popmuzika?

Taigi muzikos įvairovė, jos poreikis bei poveikis jauno žmogaus jausmams yra nepalyginamai didesnis, stipresnis ir įvairesnis už kitų menų, todėl ir pati muzikinio ugdymo esmė yra kur kas sudėtingesnė ir problemiškesnė. Tam ir mokykloje reikia skirti daugiau dėmesio ir laiko negu kitiems meninio ciklo dalykams. Taigi ir muzikos pamokos visose amžiaus pakopose yra kur kas labiau būtinės.

4. Jeigu visi muzikos mokytojai jaustų didelę pareigą išmokyti visus vaikus bent elementariai dainuoti. Na, tarkim užsibrėžtų, kad visi iki vieno baigę vidurinę mokyklą žmonės, tikrai mokėtų pagiedoti Lietuvos Valstybės himną, "Lietuvą brangią", bent keletą liaudies ir populiarių dainų. Tiek tyrimai, tiek ir kasdienė to siekiančių mokytojų praktika rodo, kad tai yra įmanoma padaryti net ir tais atvejais, kai iš pradinių į penktas klases ateina muzikoje neišprusinti ir neintonuojantys vaikai. Pagaliau, jeigu visi, o ypač menkesnį profesinį pasirengimą turintys muzikos mokytojai, labiau gilintųsi į vaikų balso lavinimo psichologines, pedagogines ir metodines subtilybes, jeigu jaustų ypač didelę atsakomybę už tautinių dainavimo tradicijų saugojimą ir puoselėjimą, rimtai įsitikintų, kad be formalaus mokymo dainuoti, dar būtina ugdyti ir polinkį bei poreikį dainuoti.

5. Jeigu mokytojai, rinkdamiesi dainų repertuarą pamokoms, mažiau pataikautų popmadoms, vienadieniams mokinių norams, o daugiau vadovautųsi meniniais vertybiniais ir dainavimo mokymo didaktiniais kriterijais. Mes turime per mažai pamokų, kad galėtume dainuoti bet ką. Sėkmingas ugdymas vyksta tik labai atidžiai ir visais muzikiniais, pedagoginiais bei psichologiniais principais atrenkant vertingiausias, turinčias didžiausią emocinę-meninę pakrovą ir ugdymo požiūriu efektyviausias dainas. Tų savybių paprastai turi tik istorijos išbandytos liaudies arba ypač talentingų kūrėjų dainos. Liaudies dainos, kaip, pvz., elementarioji keturių tonų dūkų daina „Bėkit, bareliai“, tobulėjo šimtmečiais kol pasiekė pačią paprasčiausią, lengviausią atlikimui techninę sandarą ir pačią didžiausią bei kondensuočiausią dvasinę pakrovą. Šiaip jau iš tų pačių garsų ar melodinių slinkčių galima sugalvoti gausybę melodijų, netgi patrauklių (kuo ir pasižymi mėgėjų kūryba), bet jos niekuomet neturės to paslaptingojo dvasinio užtaiso ir ne ką teduos vaiko sielai. Vidutinybės (kad ir geriausia valia) sukurtos dainos, nors dainuotum jų ir šimtais, vaiko sielos aukščiau vidutinybės niekaip nekilstels.

6. Jeigu mokyklinių dainų repertuare kuo daugiau būtų visoms žmogaus amžiaus pakopoms tinkamų dainų. Per visą mokymosi mokykloje laiką pasimokoma apie pusantro šimto dainų, o štai abiturientų išleistuvių dieną, pobūvyje, ar šiaip kokiame žmonių susijime jaunas žmogus lyg ir nebeturi ką padainuoti: vaikiškos nebetinka, o kitokių, skambių, visiems tinkančių – mokykloje neišmoko. Tad ar ne per daug dainuojame apie varlytes, katytes, vištytes ir ar ne per mažai mokome tų dainų, kurių labiausiai reikės baigus mokyklą? Šiuo požiūriu, vėlgį, liaudies dainos nepralenkiamos - absoliuti jų dauguma tinka visiems.

7. Jeigu būtų dainuojama daugiau patriotinių, Tėvynė išaukštinančių dainų. Tuo ypač padėtume ugdyti Tėvynės meilės jausmą, kuris, gaila, įsigalint komerciniam gyvenimo būdui, darosi vis blankesnis. Mes ir savo Valstybės himną pagiedoti privengiame. Ne tik eilinėmis progomis, bet ir pakankamai išskilinguose renginiuose. Kartą į Šiaulių universitetą atvyko studentų choras iš Lenkijos. Vadovas iš anksto perspėjo: bus giedami du Lenkijos himnai – naujasis ir senasis - reikės visiems atsistoti, ir

koncerto metų apie tai paaiškino visiems. Tačiau neatsimenu, kad kada panašaus pobūdžio koncertuose Lietuvos himną giedotų mūsų studentai ar moksleiviai. Kam teko lankytis Amerikos mokyklose, paliudys, kad jų koncertuose, net ir kasdieniuose, Valstybės himnas ar jam artimos patriotinės dainos yra atributinis dalykas, Amerikos vėliava nuolatos kabo prie įėjimo į mokyklą, ją mačiau ir visuose aplankytuose muzikos kabinetuose. Ten patriotizmas - aukščiau visko. Gal dėl to ir pas mus Amerikos dainos, ko gero, ima skambėti dažniau už savąias...

8. Jeigu chorų koncertų repertuare dominuotų lietuviška muzika. Moksleivių chorų repertuare, šiaip ar taip, lietuviškos muzikos yra daugiau. Tačiau suaugusiųjų, ypač profesionalių chorų koncertuose kartais lietuviškos muzikos vos beišgirsti. Antai 2003 metų Šiaulių tarptautiniame bažnytinės muzikos festivalyje pasirodęs Kauno valstybinis choras tarp 12 kūrinių atliko tik kuklų J.Kačinsko kūrinį "Terra tremuit". (Apskritai, tai buvo vienintelis lietuviškos muzikos kūrinys per visus 7 festivalio koncertus!) Tačiau kitą dieną čia koncertavęs pasaulinio garso latvių choras "Ave Sol" pasielgė atvirksčiai: padainavo tik vieną užsienio kūrinį - J.S.Bacho "Singet", o visą kitą repertuaro dalį sudarė tik latvių kompozitorių autorinės ir harmonizuotos liaudies dainos.

9. Jeigu per pamokas, folklorinio ansamblio užsiėmimus mažiau pramogautume smagiomis dainelėmis, o daugiau stengtumės vaikų širdelėse įskiepyti lyrikos, ilgesio pojūtį, o gal ir skaidraus liūdesio ar skausmingumo jausmą, t.y. tai, kas mūsų dainoms, ypač liaudies, poezijai, gamtai buvo būdinga per amžius ir kame slypi tikrieji žmogaus dvasiniai klodai. Tai nuo seno gerai žino bažnyčia, todėl ten tik tokia muzika vyrauja. Mokėdami tokių dainų, giesmių, pajutę jų grožį, vaikai, ypač mokyklinis jaunimas, giliau pajautų ir tautos, ir savo prigimties, ir artėjančios meilės esmę.

10. Jeigu mokykliniame repertuare daugiau būtų religinės muzikos kūrinių, liaudies ir bažnytinių apeiginių giesmių. Giedojimas, giesmių mokėjimas ne tik padeda vaikams pajusti dvasines vertybes, bet ir moko susikaupti, ugdo tolerantiškumą giedojimo tradicijoms, moko pritapti prie liaudies ir bažnyčios religinių apeigų, skatina aktyviai jose dalyvauti. Negerai, kad dabar jau pernelyg didelė jaunų žmonių dalis ignoruoja tautos giedojimo tradicijas ar bažnytines apeigas, o neretai iš jų ir pasišaipo ar net pasityčioja. Pagaliau, nekoks jausmas apima kai realiai pajunti, jog mūsų akivaizdoje kartu su vyresniųjų žmonių karta nyksta mūsų tautos pasididžiavimas – tos didžiausios liaudies oratorijos: „Kalvarijos kalnai“, „Rožančius“ („Rožinis“), „Kryžius keliai“. Nemažą dalį atsakomybės už tai turime prisiimti ir mes – muzikos mokytojai ir chorvedžiai. Laimei, kad giesmių mokymo naudą suprantančių mokytojų vis dar yra, ir ne tik religinio profilio mokyklose, bet ir eilinėse, netgi darželiuose. O, kokios gražios, švelnios bei nuoširdžios būna tos muzikos ar choro pamokų akimirkos!

11. Išsaugoti buvusias mūsų šalies dainavimo tradicijas vien per muzikos pamokas didelių galimybių nėra. Kur kas daugiau galimybių yra tai padaryti per popamokinę chorinę ir folklorinę veiklą. Bet dabar didesnioji dalis mokytojų vis labiau ir labiau skundžiasi mokyklų vadovų abejingumu šioms itin svarbioms vaikų ugdymo formoms bei sąlygų tokiai veiklai nesudarymu. Čia vertėtų prisiminti tarpukario Lietuvą, kuomet tuometinės švietimo ministerijos nutarimu dainavimas chore, greta dviejų dainavimo pamokų, buvo privalomas visiems moksleiviams (progimnazijoms skiriant 4, gimnazijoms – 8 valandas per savaitę). Atleisti nuo dainavimo chore negalėjo niekas kitas, o tik pats muzikos mokytojas arba gydytojas. Užtat lietuviai dar aktyviai dainavo ir visą pokarį.

12. Vaikai kur kas mieliau dainuotų choruose, koncertuose ir dainų šventėse, jeigu jų repertuarą daugiau lemtų dainų gražumas, paprastumas, jausmingumas. Vėlgi eilinių vidurinių mokyklų muzikos mokytojai skundžiasi, kad ir 2003 metų Pasaulinės lietuvių dainų šventės dainų repertuaras daugumai mokyklinių chorų techniškai neįveikiamas. O norėtusi, kad tokia svarbi valstybinė šventė labai ryškiai paskatintų visuotinį norą dainuoti ir gausiai kurtis naujiems chorams! Kaip kad seniau ir būdavo. Ne paslaptis, kad dabar nutinka ir atvirksčiai – tokia šventė tarytum ir prigesina silpnesniųjų chorų veiklą. Štai visai neseniai vienas vis dar periferijos mokykloje šiojį tokį mišrų chorą išsaugantis mokytojas pasiskundė, jog direktorius nedviprasmiškai pagrasinęs: jeigu choras nepateksiąs į Pasaulinę dainų šventę, jis chorą panaikinsiąs išvis! "Kur man dėtis?," - klausią.

13. Mokykliniai chorai galėtų daugiau reikštis savo aplinkoje, bažnyčioje. Mes nuo seno pripratę, kad jeigu jau mokykloje yra choras, jis turi ir koncertuoti. Tačiau tam yra daug trukdžių: išvykoms nėra lėšų, reikia pakankamai aukšto meninio lygio, nebe kas dabar bepageidauja chorą kviestis, ir šiaip, chorų išvykos sukelia daug problemų ir mokyklos vadovybei, ir pačiam mokytojui. Bet dabar galima daugiau reikštis savo aplinkoje: dainuoti ir giedoti savo kaimui, miesteliui, o ypač bažnyčioje, pagaliau sau. Tik

reikia, kad vaikų chorai taptų lankstesni, nevengtų giesmės, folkloro, savo repertuare turėtų paprastesnių kūrinų, nebūtinai siektų scenos, pakylos, išsirikiavimo, labiau pritaiktų prie kasdieninio gyvenimo aplinkos ir poreikių. Sovietmečiu vienas mano bičiulis mažo miestelio muzikos mokytojas kažkokiu tai būdu, pats tiesiogiai nedalyvaudamas, sugebėdavo savo choristus nukreipti giedojimui bažnyčioje – esu girdėjęs juos giedant per rytines mišias, per sumą kartu su suaugusiais, per gavėnios ir vakarinius gegužinių giedojimus. Nuostabu. Bet partiniai veikėjai nervindavęsi: „Reikia uždrausti chorus bei muzikos pamokas mokykloje ir tokie dalykai pasibaigs“ – šaukdavę jie.

Kaip gražų šių laikų pavyzdį galėčiau paminėti muzikos mokytojų Pučkorių šeimos veiklą Salantuose. Prieš kelerius metus čia apsilankę su gausiu būriu muzikos pedagogų iš Olandijos, buvome nustebinti pačia tarnavimo savo kraštui idėja: mokykloje per pamokas vaikai mokosi pirmiausiai savo krašto liaudies dainų bei giesmių, į pamokas kviečiasi liaudies dainininkus, giedorius, iš kurių jų ir išmoksta. Sudėtingesnes pritaiko chorui. Tuomet miestelyje veikė trys chorai: vaikų, suaugusiųjų kamerinis (buvusių „Dainų dainelės“ laureatų!) ir gausus viso miestelio gyventojų. Viena iš svarbiausių visų trijų chorų misijų – giedoti bažnytinėse apeigose. Tokią valandėlę Salantų bažnyčioje šie chorai surengė ir mums. Įspūdis neužmirštamas, olandai ir dabar apie tai man parašo. O ir aš pats, klausdamasis šių chorų giedojimo, susimąščiau: juk kasdieninis tarnavimas savo krašto žmonėms ir yra aukščiausia chorinio giedojimo misija! Kur, pagaliau, rasi gražesnę, skambesnę ir prasmingesnę erdvę tokiai muzikai?

14. Jeigu akiai nesektume kai kurių Vakarų šalių muzikinio ugdymo mokykloje praktika, ypač tų, kurios nebeturi arba išvis neturėjo visuotino dainavimo tradicijų ir ryžtingai pasipriešintume tiems žmonėms, kurie ėmėsi atvirai menkinti dainavimo ir šių tradicijų tęsimo reikšmę mūsų krašte. Manau, kad mokyklinių chorų, o ir chordinės kultūros apskritai nykimą ypač paspartino ne kieno kito, o pačių muzikų (kai kurių!) Švietimo ministerijai įdiegta mintis, kad chorai mokyklose remiasi tik prievarta ir neduoda apčiuopiamesnės naudos vaikų ugdymui. Tai ypač atpalaidavo nuo šios pareigos mokyklų vadovus...

Pagaliau, kopijuodami tai, ko ir kaip mokoma Vakaruose, mes geriausiai atveju galime tik bėgti jiems iš paskos, vis vėluoti ir tuo būti jiems neįdomūs, svetimo nesugebėti priimti, o savo prarasti, taigi išsigimti. Tačiau mes galime būti pasauliui labai įdomūs ir naudingi tuo, ką esame išsaugoję ir ko neturi diduma Vakarų Europos šalių. Tai mūsų muzikinė etninė kultūra ir ligšiolinės didžiulės visuotinio dainavimo tradicijos. Jeigu mes sugebėtume jas išsaugoti, išpuoselėti, išaukštinti, didžiulius, išreklamuoti ir dar susivienyti su tokias pat tradicijas turinčiais (ir jas itin saugančiais!) savo kaimynais latviais ir estais, tai be jokios abejonės galėtume ir toliau išlikti pavyzdžiu daugeliui pasaulio šalių. Pagaliau, jeigu mes dainuosime geriau už Vakarus, jie tikrai ant mūsų nepyks.

15. Jeigu kvalifikacijos kursuose, seminaruose, pagaliau aukštųjų mokyklų studentams esminis dėmesys būtų skiriamas tai teorinei ir metodinei sistemai, kuri realiai veikia šalyje, pagal kurios muzikos vadovėlius ir kitas mokymo priemones dirba mokytojai. Dabar dažni faktai, kai šiose instancijose propaguojamos tik užsienio arba asmeninės, dažniausiai niekur plačiau nerealizuotos idėjos.

16. Jeigu dar ir dar kartą labai nuoširdžiai pamąstyti apie muzikos mokytojų rengimą, o jų studijų programas iš esmės priartintume prie mokyklos poreikių. Štai dabar, pvz., kai kuriuose universitetuose didžiausią studijoms skirtų auditorinių valandų dalį (kai kuriuose universitetuose apie 50% ir daugiau) užima bendrieji chorvedybiniai dalykai: dirigavimas (daugiausiai „į sieną“) ir dainavimas choro studijose, o esminiam muzikanto profesionalo (tame tarpe ir muziko-asmenybės), muzikos mokytojo, gerai išmanančio vaikų dainavimo mokymo teorinę ir praktinę esmę, parengimui, realių darbo įgūdžių mokykloje suformavimui, pagaliau, šventos pareigos - išmokyti visus vaikus dainuoti - įdiegimui, lieka tik nuotrupos. Seniau, kol nebuvo kreditinės studijų sistemos ir per savaitę turėdavome iki 40 ir daugiau auditorinių valandų, jų viskam užteko. Bet dabar, kai kreditai auditorines valandas sumažino perpus, tokia prabanga bendrajam choriniam dirigavimui ir studijiniams chorams yra tiesiog paradoksali, o juk chorų mokyklose katastrofiškai sumažėjo. Žinoma, chorų sumažėjo dėl daugelio priežasčių, bet, manau, tarp jų ypač svarbi yra ta, kad per daug yra nutolęs ryšys tarp specialistų rengimo ir realios darbo mokykloje tikrovės ir poreikių.

17. Jeigu muzikinio ugdymo pedagogikos ir metodikos dėstytojams, greta aukščiausio mokslinio muzikinio ugdymo teorijos žinojimo, ypač svarbi sąlyga būtų bent penkerių metų asmeninė ir reali darbo patirtis mokykloje, o dar geriau – jeigu metodininkas tuo pat metu ir pats dirbtų mokykloje, turėtų bent

vieną kitą pamoką. Tuomet jis savo teiginius galėtų parodyti praktiškai ir, neabejoju, būtų visais atžvilgiais santūresnis ir realesnis. Dabar madinga mokyti kitus kaip reikia mokyti vaikus pačiam to nemokant...

18. Jeigu arčiau realios mokyklos laikytusi muzikos pedagogikos mokslas. Pernelyg jaunuosius muzikinio ugdymo mokslininkus, doktorantus yra "užspaudusi" bendroji pedagogika. Besaikiai mums kalama į galvas, kad muzikos dalykas mokykloje yra tik priemonė bendrajam vaiko ugdymui. Užtat ir dabartinėse muzikos pedagogų disertacijose pati muzika dažniausiai ir lieka tik podukros vietoje. Nėra nė kalbos – be pedagogikos neišsiverstume, visi siekiame savo atžalas kuo nuosekliau ir tikslingiau ugdyti, bet kai bendrosiomis ugdymo idėjomis persūdoma tą vienintelė muzikos pamoka, kai joje nebelieka pačios muzikos esmės, gražiai padainuotos dainos, muzikos atlikimo ir girdėjimo džiaugsmo, tai ir iš didžiųjų ugdymo idėjų nieko nebelieka. Taip ir yra: disertacijų, mokslinių pranešimų, knygų ir straipsnių apie ugdymą muzikos pagalba vis daugėja, o vaikų muzikinio ugdymo lygis akivaizdžiai smunka. Ir ne tik mūsų krašte. Antai, vien apie K. Orfo sistemą pasaulyje prirašyta tiek literatūros, kad po ja, tikriausiai, būtų galima paslėpti visą Orfo institutą Zalcburge, o realus muzikinis ugdymas jame vos berusena...

Man atrodo, kad didžiausias muzikos mokytojo nuopelnas vaikų ugdymui, mokyklai ir tėvynei yra geras savo dėstomo dalyko išmokymas. Koks čia gali būti žmogaus, dvasingos asmenybės, meilės tėvynei išugdymas, jeigu vaikas mokykloje lieka neišmokytas gražiai pagiedoti Lietuvos himno, nesugeba pintonuoti jo melodijos (o paskui, užaugęs ir užėmęs vadovaujantį postą – tik lūpas krutina, dėl vaizdo!). Bet jeigu vaikas tai sugeba padaryti kokybiškai ir uždegančiai, himnas pats jį ugdo. Tokia jau muzikos pedagoginė paslaptis.

19. Reikalai pagerėtų, jeigu muzikiniam ugdymui kur kas daugiau dėmesio skirtų ir labiau jį remtų mokyklų, švietimo skyrių, Švietimo ir mokslo ministerijos vadovai. Deklaravimo (o, tiksliau, deklamavimo!) apie muzikinio ugdymo mokyklose svarbą ir reikšmę lyg ir pakanka, tačiau konkreti parama mokykloms menkai tepastebima. Dabar muzikos mokytojai vis daugiau skundžiasi, kad nesudaromos sąlygos kurtis chorams, jiems repetuoti, naikinami muzikos kabinetai arba jie perkeliama į muzikiniam ugdymui vesti nepatogias patalpas, kad ne vienas yra priverstas vesti muzikos pamokas salėse arba kitose tam netinkamose patalpose, kad dauguma mokyklų užsisako tik po vieną kitą naują muzikos vadovėlį, o nereta mokykla dar jų išvis neturi. (Įdomu: dar pirmaisiais atkurtos Nepriklausomybės metais muzikos vadovėliai viduriniuosius klases buvo leidžiami 50 ir daugiau tūkstančių tiražu, dabar tik po vieną kitą tūkstantį). Tik retos mokyklos vadovai pasistengia muzikos kabinetui nupirkti kompaktinių plokštelių grotuvą bei specialiai muzikos pamokoms rengiamus CD įrašus (beje, išskirtinai pigius). Nedžiugina ir tai, kad ministerija ir jos patarėjai kol kas nemato reikalo paremti tokių įrašų rengimą, nesiteikia net leisti juos pažymėti mokyklose rekomenduojamos naudoti priemonės grifu (kas autorinių teisių požiūriu jų rengėjams labiau atrištų rankas).

20. Jeigu dainavimu mokyklose labiau rūpintųsi ir jį gintų chorvedžiai, ypač Lietuvos chorvedžių sąjunga. Kai prieš keletą metų vyko didžioji diskusija dėl muzikos pamokų pradinėse klasėse perdavimo specialistams, dėl privalomų muzikos pamokų aukštesnėse klasėse išsaugojimo, dėl dainavimo prioriteto muzikos pamokose ir popamokinėje veikloje iškelimo, ne kartą kreipėmės paramos ir į Lietuvos žinomiausius chorvedžius, chorvedžių sąjungą, bet... Mes ne latviai ir ne estai, kurių chorvedžiai vaikų muzikinio ugdymo baruose pirmu dalgiu pjauna...

21. O!, kad patys aukščiausi Lietuvos valdžios vyrai ir damos muzikinės kultūros mokyklose ugdymui skirtų bent dalį tokio dėmesio, kokį skiria, pvz., A. Valinsko "Auksinio svogūno" šou ir ten skambančioms dainoms...

22. Jeigu chorinio dainavimo neignoruotų televizija ir radijas. Nors dar ir tebesivadiname dainų kraštu, tačiau nebeprisimenu kada per Lietuvos televiziją buvo parodytas koks nors vaikų ar suaugusiųjų choro koncertas? Kada kokį chorą (ir apskritai kokį gražesnę klasikinės muzikos kūrinėlį) beišgirdome per rytines Lietuvos televizijos ar radijo laidas, t.y. per pačias vaikai ir šeimai įtaigiausias valandas? Tik popdainos! O juk per šias laidas galėtų (ir turėtų!) skambėti įvairi muzika: ir estradinė, ir vaikiška, ir liaudies, ir chorinė daina, ir nuotaikinga klasikinės muzikos miniatiūra. Kai dieną iš dienos tik ir tegirdi dažniausiai saviveiklinės kūrybos lygio ir primityviai atliekamas popdaineles, nekoks jausmas apima: ar Lietuva, netrukus švęsianti savo tūkstantmetį, tik tokią muzikinę kultūrą teišsiugdė?

Straipsnis spausdintas rinkinyje „Daina mūsų gyvenime“ (ŠU, 2003)